

LINCOLN UTOLSÓ PERCEI

Írta: VASVÁRY ÖDÖN

AMERIKAI MAGYAR VILÁG

Vasárnap, 1976 április 18

1865. április 14.

Egy John Wilkes Booth nevű színész meggyilkolta Abraham Lincolnt, az Egyesült Államok elnökét.

A halálosan sebesült elnököt a washingtoni Ford színházból átvitették a szemben levő egyszerű házba, amely egy Petersen nevű nyomdász otthona volt.

Nagypéntek éjszakája. Éjjel tíz óra, amikor az elnöki páholyban eldördül a gyilkos pisztolya. Annak leírása, ami utána következett,

Vasváry Ödön

külön könyvet igényelne. A hirtelen előkerített orvosok azonnal látták, hogy az elnök fejsebe valószínűleg halálos, de mindent elkövettek a végső veszedelem elhárítására. Sikertelenül.

A golyó megállt a fejben, közvetlenül az áldozat jobb szeme mögött. Utóljára a Nélaton módszer segítségével próbálták eltávolítani. Nem sikerült. (A párizsi Nélaton orvosprofesszor a világ leghíresebb fejszéke volt, aki külön orvosi műszert tervezett a fejbe furódott golyók eltávolítására. Pár év múlva ugyanezzel a módszerrel maga Nélaton igyekezett kivenni a polgárháboruban kapott puskagolyót a magyar Asbóth Sándor fejéből, ugyancsak sikertelenül. Asbóth sok szenvedés után, a golyóval a fejében halt meg.)

Az orvosok tudták, hogy többre nem képesek. Csak órák, esetleg percek kérdése, hogy az áldozat meg fog halni.

A kis szoba egyszerű ágyán a halálosan sebesült elnök még él, de eszméletlen. A gyilkos lövés eldördülése óta nem is tért magához egy percre sem. Lélegzése néha gyorsabb, majd pillanatokra meg is áll. A szobában halálos csönd van.

Az ágy mellett állnak az orvosok, Stanton nevű hadügyminiszter, Welles Navy miniszter, Robert Lincoln, az elnök 22 éves fia és még néhányan. Mrs. Lincoln pár perccel előbb még ott volt, sikoltozva borult a sebesültre, arcát annak arcához szorítva. Ugyanabban a pillanatban Lincoln nyögése erős köhögésszerű kitöréssé vált. Mrs. Lincoln felsikoltott és félájultan esett össze. Stanton, aki különben is durva és kiméretlen modoráról volt ismeretes, ráförmedt az ajtónál álló katonákra: „Vigyék ki innen ezt a nőt és ne engedjék vissza!”

Reggel öt óra.

Lincoln párnáján új vérfoltok jelentkeznek. Még egy veszedelmes vérömlés. Három orvos áll az ágy mellett, érverését vizsgálják. Egyik kezében zsebóra, hogy az esetleg beálló halál pontos idejét lemérhesse.

Reggel hat óra.

A halálküzdelem még tart. Welles miniszter, kabátját véve, kimegy a szobából, az utcára megy. Ott kisebb-nagyobb csoportok állnak, a hírekre várva. Itt-ott megkérdezik: „Van remény?” Válasz rövid: Nincs. Sokan sirnak. Welles visszamegy a házba. Az utcán már újságáros fiúk kínálják lapjaikat.

Reggel hét óra, 1885. április 15. Nagyszombat.

Az áldozat nyögése, amit a Fehér Ház éjszakai

inspekciós személyzete olyan sokszor hallott, erősebb és szaggatottabb. Ajkait kifújja, majd visszaszívja. Két keze a mellén összehajtva, két lábfeje jócskán kinyulik a rövid ágy végén.

Az orvosok összenéznek, majd az egyik szól, hogy vezessék be Mrs. Lincolnt. Az összetört asszony

bejön, egy kis ideig zokogva, szótlanul nézi haldokló férjét, majd kivezetik. Surgeon General Barnes az óráját nézi. Rev. Gurley, Lincoln papja, csendesen a szobába jön.

Dr. Barnes Lincoln szemét vizsgálja, aztán lehajol, szivverését hallgatja, majd felegyenesedik. Nem szól semmit. A jelenlevők tudják, hogy a hallgatás mit jelent.

Reggel 7 óra 22 perc.

Lincoln Ábrahám meghalt.

Az orvos visszateszi óráját, majd zsebéből két ezüstpénzt vesz ki és a halott szeméire teszi.

Stanton hadügyminiszter szól: „Now he belongs to the ages.” Kalapját a fejére csápjja, de leveszi, amikor megsugják neki, hogy Rev. Gurley imádkozni fog. Robert Lincoln kimegy a szobából, nem várva meg az imádság végét, megmondani anyjának a fájdalmas hirt.

Mrs. Lincoln zokogva borul a holttestre, összefüggéstelen szavakat sikkoltozva. Fölemelik és kivezetik a szobából.

Dr. Leale a halott arcát simogatja, hogy ráncait eltüntesse. Az ezüstpénzeket visszateszi.

Künn váratlanul tompa harangszó zendül. Először csak egy harang szól, de mindjárt más, messzebbi harangok lassu csengése csatlakozik hozzá. Percek alatt az utcák hirtelen megnépesednek, emberek szaladnak ki a házakból, meghallani a hirt. A táviró villámgyorsan továbbítja a gyászhirot, s percek alatt felzendülnek az egész ország harangjai és hangjuk végighullámszik hegyeken, síkokon, völgyeken.

Megszólalnak a főváros ágyui is és egész nap, minden félórában újra beledörgik a levegőbe a gyászhirot. Siró emberek mindenfelé.

Benn, a Petersen házban, Stanton, a mogorva miniszter, nem tulságos nagy barátja a halott elnöknek, leül és jelentéseket ír Dix tábornoknak New Yorkba. Szószzerint így: „Abraham Lincoln died this morning at 22 minutes after 7 o'clock.” Edwin M. Stanton, Secretary of War.